

بخش هشتم

انتخابات، مصونیت پارلمانی، رد صلاحیت‌ها

GD000428

شکایت خانم کدیور در مورد انتخابات مجلس پنجم

بسمه تعالی

شماره ۱۰۱۸۹۴/۱۱

تاریخ ۱۳۷۶/۱۲/۲۸

جناب آقای دکتر مهرپور

عضو محترم هیأت پیگیری اجرای قانون اساسی

با سلام

شکوائیه مورخ ۷۶/۱۲/۲۰ سرکار خانم کدیور و ضمایم آن درخصوص انتخابات مجلس دوره پنجم شیراز، که تصویر آن به پیوست ارسال می‌گردد، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«جناب آقای دکتر مهرپور

طبیعی است که هر تخلفی و هر شکایتی را هیأت نظارت و پیگیری برای اجرای قانون اساسی نمی‌تواند رسیدگی کند مجال آن را هم ندارد. البته پیشنهاد شده است که بازرسی کل کشور بررسی کند که بسیار مناسب است. در عین حال ملاحظه شود اگر در چارچوب وظایف هیأت قابل بررسی است، بررسی شود.»

سیدمحمدعلی ابطحی

رونوشت:

- حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای ریسی
رییس محترم بازرسی کل کشور همراه با تصویر

بسمه تعالی

شماره ۵۶۸/ق.ه

تاریخ ۱۳۷۷/۲/۱۷

جناب آقای سیداحمد هاشمی

مشاور محترم وزیر و مدیرکل دفتر ارزشیابی، بازرسی و رسیدگی به شکایت وزارت کشور

با سلام؛

احتراماً به پیوست شکواییه مورخ ۷۶/۱۲/۲۰ سرکار خانم کدیور و پی نوشت ریاست محترم جمهوری به هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی ارسال می گردد. چنانچه بازرسی کل کشور در این خصوص اقدام خاصی انجام داده است هیأت را از نتایج آن مطلع فرمایید.

هامونی

مسئول دبیرخانه هیأت

گزارش مربوط به گزینش خبرگان رهبری

بسمه تعالی

شماره ۷۷-۲۷۶

تاریخ ۱۳۷۷/۸/۴

جناب آقای ابطی

رییس دفتر محترم رییس جمهور

با سلام،

عطف به نامه شماره ۷۷-۹۲۲۲/م مورخ ۷۷/۷/۲۹ درخصوص انعکاس گزارشی تحت عنوان: گزینش خبرگان به ریاست محترم جمهوری به استحضار می‌رساند:

اولاً از لحاظ شکلی نحوه نقل مطلب از آیه‌الله جنّتی دبیر شورای نگهبان متناسب با نزاکت لازم در این نوع گزارش‌ها آن هم در مقام انعکاس مطلب به جناب آقای خاتمی که خود مقید به حفظ نزاکت و رعایت مبادی آداب در حد معقول می‌باشد، به نظر نمی‌رسد همچنین به نظر می‌آید از سوی دفتر به طور قاطع تکلیف کردن به رییس‌جمهور که باید به شورای نگهبان تذکر لازم بدهد امر زیبنده‌ای نیست. ثانیاً در ماهیت امر، اگر هم انتقاداتی بر عملکرد شورای نگهبان در امر انتخابات وارد باشد که در جای خود باید مورد امعان نظر قرار گیرد به نظر این هیأت این جمله منقول از آقای جنّتی که فقهای شورای نگهبان مرجع تشخیص صلاحیت داوطلبان هستند و در واقع کارگزینشی انجام می‌دهند بدین معنی نیست که شورای نگهبان به جای مردم خبرگان را گزینش و انتخاب می‌کند، بلکه منظور این است که طبق قانون مربوط به انتخابات خبرگان علاوه بر آن که نظارت بر برگزاری انتخابات مجلس خبرگان به عهده شورای نگهبان است، تشخیص داشتن شرایط لازم قانونی برای داوطلبان مجلس خبرگان مستقیماً به عهده فقهای شورای نگهبان است. همان‌گونه که در انتخابات ریاست جمهوری نیز تشخیص دار بودن شرایط و صلاحیت‌های قانونی برای کاندیداهای ریاست جمهوری با شورای نگهبان می‌باشد و طبعاً منظور این نیست که خبرگان به وسیله فقهای شورای نگهبان

برگزیده و انتخاب می‌شوند و نیازی به رأی مردم نیست، بنابراین به نظر نمی‌رسد از این حیث جایی برای اخطار و تذکر وجود داشته باشد.

حسین مهرپور

مشاور رئیس جمهور و رئیس هیأت پیگیری و

نظارت بر اجرای قانون اساسی

تبادل نامه بین هیأت و شورای نگهبان در مورد رد صلاحیت یکی از کاندیداهای مجلس خبرگان رهبری

بسمه تعالی

شماره ۷۷-۳۲۴

تاریخ ۱۳۷۷/۸/۲۵

حضرت آیه الله جنتی
دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام،

آقای محسن کدیور داوطلب نمایندگی دوره سوم مجلس خبرگان از حوزه تهران طی شکواییه‌ای به هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی مدعی شده است اعلام رد صلاحیت او و ترتیب اثر ندادن به اعتراض وی از سوی شورای نگهبان موجب تضییع حق اجتماعی وی که مورد حمایت قانون اساسی است شده است، خاصه این که شورای محترم نگهبان حاضر نشده کتباً دلایل رد صلاحیت نامبرده را اعلام دارد، نظر به این که شورای محترم نگهبان خود حافظ و مفسر قانون اساسی است و طبعاً بیش از همه خود را مسئول حفظ اصول و معیارهای قانون اساسی می‌داند و نسبت به رفع هر گونه شائبه بی‌توجهی به قانون اساسی و یا قوانین عادی و حتی مقتضیات عقلی و منطقی که مآلاً به نقض قانون اساسی منتهی می‌شود حساس است و با عنایت به این که مستفاد از تبصره ۲ ماده ۱۶ آیین‌نامه اجرایی انتخابات مجلس خبرگان که به داوطلب رد صلاحیت شده، حق اعتراض می‌دهد این است که باید داوطلب از دلایل و جهات رد صلاحیت خود آگاه شود تا بتواند اعتراض خود را مستدلاً اعلام دارد و الاً صرف اعلام اعتراض بدون دلیل طبعاً بی‌آمدی جز رد اعتراض نخواهد داشت و اعتراض مستدل نیز مستلزم اطلاع داشتن از دلایل و مبانی رد صلاحیت است، به نظر می‌رسد اعلام مستدل و مستند رد صلاحیت داوطلب قدر متقین در صورت درخواست وی لازم باشد، با توجه به ماده ۱۳

قانون حدود وظایف و اختیارات ریاست جمهوری که به رییس‌جمهور اختیار داده شده است در جهت حفظ قانون اساسی از مراجع مختلف در درجه اول کسب اطلاع و اخذ توضیح نماید خواهشمند است دستور فرمایید توضیحات لازم در زمینه تصمیم فوق‌الذکر برای این هیأت اعلام گردد.

حسین مهرپور

مشاور رییس‌جمهور و رییس هیأت پیگیری و
نظارت بر اجرای قانون اساسی

رونوشت:

- جناب آقای خاتمی ریاست محترم جمهوری جهت استحضار

بسمه تعالی

شماره ۷۷/۲۱/۳۸۸۲

تاریخ ۱۳۷۷/۹/۱۱

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم ریاست جمهوری

بعد از سلام - عطف به نامه شماره ۷۷-۳۲۴ مورخ ۱۳۷۷/۸/۲۵ مفاد آن نامه در تاریخ ۷۷/۹/۱۱ جلسه شورای نگهبان مطرح شد و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

علاوه بر این که مستفاد از اصل ۱۱۳ قانون اساسی این نیست که رییس محترم جمهوری بتواند در مصادیق و جزئیات وظایف و اختیارات مسؤولین مختلف نظام دخالت کند و بناء علیه رسیدگی جزئی به موضوع صلاحیت نامزدهای عضویت در مجلس خبرگان رهبری از حدود و اختیارات ریاست جمهوری خارج است و در صورت لزوم شورای نگهبان اقدام به تفسیر آن اصل خواهد کرد.

باید متذکر شویم که رسیدگی به صلاحیت نامزدها براساس تصویب مجلس خبرگان رهبری جزء وظایف فقهاء شورای نگهبان قرار داده شده است و هیچ ارتباطی به شورای نگهبان ندارد و لازم است در مکتوبات رعایت این دقایق به عمل آید.

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

بسمه تعالی

شماره ۷۷-۱۱۰۹۷

تاریخ ۱۳۷۷/۹/۲۱

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

نامه‌ی شماره‌ی ۷۷-۳۶۲/م مورخ ۷۷/۹/۱۵ و ضمایم آن، موضوع صلاحیت نامزدهای عضویت در مجلس خبرگان، اعلام دلایل رد صلاحیت برخی از آنان از سوی شورای نگهبان، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«جناب آقای مهرپور

اگر تخلف از قانون اساسی بشود هر کس و هر مقام که باشد
مورد بازخواست، تذکر و اخطار رییس جمهور قرار خواهد گرفت
و اگر نباشد نه!

آنچه باید بررسی شود همین است نه مدعیات گروه‌ها و
نهادهای.»

سید محمد علی ابطحی

بسمه تعالی

شماره ۷۷-۴۰۲

تاریخ ۱۳۷۷/۹/۲۴

حضرت آیه الله جنتی
دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام و آرزوی توفیق

عطف به نامه شماره ۷۷/۲۱/۳۸۸۲ مورخ ۷۷/۹/۱۱، مفاد مرقومه شریفه در جلسه هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی مطرح و مورد بحث قرار گرفت، در رابطه با قسمت ذیل نامه همان‌طور که یادآوری فرمودید هیأت نیز متذکر است که طبق قانون مصوب مجلس خبرگان تشخیص صلاحیت نامزدهای مجلس خبرگان با فقهای شورای نگهبان است و در نامه هیأت نیز مطلبی که دال بر خلاف این مطلب باشد وجود ندارد و اگر در عنوان نامه به حضرت عالی به عنوان دبیر محترم شورای نگهبان خطاب شده است بدین جهت است که دبیر شورای نگهبان اگر از فقها باشد، دبیر فقهای شورای نگهبان نیز محسوب می‌شود به علاوه طبق اصل ۹۹ قانون اساسی و مصوبات اولین فقهای شورای نگهبان و مجلس خبرگان نظارت بر انتخابات مجلس خبرگان با شورای نگهبان است، بنابراین مکاتبه در این زمینه به عنوان دبیر محترم شورای نگهبان به نظر نمی‌رسد ایرادی داشته باشد و اما در رابطه با قسمت اول و در ارتباط با وظیفه رئیس‌جمهور همان‌طور که مرقوم فرمودید و ما نیز معتقدیم رئیس‌جمهور نمی‌تواند در وظایف و اختیارات مربوط به مسؤولین دیگر دخالت کند ولی ماده ۱۳ قانون تعیین حدود وظایف و اختیارات ریاست جمهوری مصوب سال ۱۳۶۵ که به تأیید شورای محترم نگهبان رسید، مقرر می‌دارد: به منظور پاسداری از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در اجرای اصل ۱۱۳ قانون اساسی، رئیس‌جمهور از طریق نظارت، کسب اطلاع، بازرسی، پیگیری، بررسی و اقدامات لازم مسؤول اجرای قانون اساسی می‌باشد، به نظر هیأت، کسب اطلاع و اخذ توضیح، از دستگاه‌ها و مقامات که حداقل اقدامات رئیس‌جمهور در زمینه وظیفه محوله از سوی قانون اساسی و قانون عادی فوق‌الذکر می‌باشد، دخالتی

در وظایف و مسؤولیت دیگران محسوب نمی‌گردد مخصوصاً با توجه به سوابق مذاکرات و اظهارنظرها در هنگام تصویب قانون یاد شده در مجلس و تأکید شورای محترم نگهبان که نباید رئیس‌جمهور را محدود و اقداماتش را محصور نمود، بلکه باید به هر نحو، مقتضی و لازم می‌داند اقدام نماید که براساس همین رهنمون شورای نگهبان در ماده ۱۳ و ۱۴ عنوان عام اقدامات لازم و اقدام به نحو مقتضی گنجانده شده است، طبعاً هر گونه نظر ارشادی و یا قانونی که در این زمینه با لحاظ همه جوانب ارایه فرمایید برای این هیأت که هدفی جز کمک به رئیس‌جمهور در اجرای بهتر قانون اساسی ندارد، مغتنم و مورد استفاده خواهد بود و چنانچه در اصل موضوع اعلامی در نامه ارسال شده قبلی اعلام نظر نموده و توضیحات لازم را ارایه فرمایید سیاست‌گذار خواهیم بود.

حسین مهرپور

مشاور رئیس‌جمهور و رئیس هیأت پیگیری و
نظارت بر اجرای قانون اساسی

رونوشت:

- حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی ریاست محترم جمهوری جهت استحضار.

بسمه تعالی

شماره ۷۷-۱۱۳۸۰

تاریخ ۱۳۷۷/۹/۲۸

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

نامه شماره ۷۷-۴۰۲/م مورخ ۷۷/۹/۲۴، موضوع رد صلاحیت برخی از نامزدهای عضویت در مجلس خبرگان، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«به نام خدا

جناب آقای دکتر مهرپور

متشکرم. البته باید فکری کرد که اگر دستگاهی به هر حال تن به قانون نداد و خود را برتر از پاسخگویی حتی در مورد عمل به یا تخلف از قانون اساسی دانست چه باید کرد. فکر می‌کنم بهترین کار اعلام عمومی قضیه است تا آن‌جا که به مصالح مهم لطمه نخورد و شاید هر چند ماه یک بار گزارش به من داده شود و بنده هم در صورتی که صلاح بود دستور نشر آن را بدهم بد نیست یا دست کم به صورت گزارش به مجلس یا جای دیگر.»

سید محمدعلی ابطحی

بسمه تعالی

شماره ۷۷/۱۹۸۱

تاریخ ۱۳۷۷/۱۰/۳

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور

با سلام - عطف به نامه شماره ۷۷-۴۰۲/م مورخ ۱۳۷۷/۹/۲۴ و پیرو نامه شماره

۷۷/۲۱/۳۸۸۲ مورخ ۱۳۷۷/۹/۱۱:

چنان که در نامه قبل اشاره شد اصل ۱۱۳ هیچ گونه ربطی به اجرا یا عدم اجرای قوانین عادی ندارد، تنها مربوط به این است که اصلی از اصول قانون اساسی به کلی زمین مانده باشد مثل اصل ۸ درباره امر به معروف و نهی از منکر که هیچ کس در این فریضه بی بدیل احساس وظیفه نمی کند یا در اثناء متوقف شده باشد، همین تعبیر در شرح وظایف رییس جمهور در قانون مصوب مجلس هم آمده، اما قوانین عادی هر کدام مسؤول خاصی دارد و کیفیت اجرا و چگونگی برخورد با متخلف هم در خود قانون های عادی مشخص شده، البته هر قانون عادی و هر موضوع جزئی را می توان به یکی از اصول قانون اساسی ارجاع کرد آن هم با آن سعه صدر شما که معتقدید که مقتضیات عقلی و منطقی که مآلاً به نقض قانون اساسی منتهی می شود مشمول اصل ۱۱۳ می باشد تا آن جا که نوبت به سؤال از شورای نگهبان و فقهای شورا بر سر یک مسأله جزئی می رسد بهتر است قدری دقت فرمایید و سایر اصول قانون اساسی و مفاد همین اصل ۱۱۳ و نیز قوانین عادی و وظایف قوای سه گانه را با نظر کارشناسی بررسی فرمایید که مشکلات جدیدی بر مشکلات انبوه موجود نیافزاید، جناب عالی از اظهار نظرهای شورا در امر بازرسی ریاست جمهوری و مکاتباتی که در این زمینه با مقام معظم رهبری در زمان ریاست جمهوری ایشان و سپس با جناب آقای هاشمی رفسنجانی داشته بی اطلاع نیستید، مناسب است آن نامه ها را به دقت ملاحظه فرمایید.

خداوند همه ما را مخصوصاً در این ماه شریف مشمول عنایت خاصه خود قرار دهد
و توفیق خدمت به اسلام و مسلمین عطا فرماید.

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

در مورد انتخابات مجلس ششم
و بررسی آیین‌نامه تهیه شده توسط شورای نگهبان

بسمه تعالی

شماره ۷۸-۹۱۰۰

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۷

جناب آیه‌الله جنتی
دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام

بازگشت به نامه شماره ۸/۲۱/۵۸۷۳ مورخ ۷۸/۱۰/۲ در خصوص انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، گزارش شماره ۹۴۴۷/۱/۴/۴۴ مورخ ۷۸/۱۰/۵ وزارت کشور، که تصویر آن به پیوست ارسال می‌گردد، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی‌نوشت فرمودند:

«بسم الله الرحمن الرحيم

۱- امیدوارم طرفین قضیه علاوه بر رضایت حضرت حق که مورد اهتمام عزیزان است، قانون و حق مردم و رعایت ضوابط را مورد توجه قرار دهند که اگر چنین شد بسیاری از مشکلات حل خواهد شد.

۲- انتظار دارم مسایل به صورت دوستانه طرح و حل شود و قبل از مکتوب کردن و ثبت آن به صورت سند با تماس تلفنی یا حضوری مطالب را طرح کنند از جمله در همین مورد اگر استفسار می‌شد مطمئناً از دبیر محترم شورای نگهبان هم رفع نگرانی می‌شد و لزومی نداشت که در پاسخ ایشان و دفاع از عملکرد خود وزیر محترم کشور مجبور به نوشتن نامه‌ای طولانی

شود که ممکن است در بعضی موارد خود منشأ دلخوری شود.
۳- امیدوارم دوستان خودشان مسایل را حل کنند. اگر شورای
محترم نگهبان از مسؤولان اجرایی سؤالی یا تقاضایی دارند
مستقیماً برای وزیر محترم کشور بنویسند و بعکس. من هم با
یک رونوشت در جریان قرار خواهم گرفت.

۴- لازم است هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی
آیین‌نامه مورد ادعای جناب آقای وزیر کشور را ببینند و بررسی
کنند تا خدای ناخواسته چیزی برخلاف قانون اساسی رخ ندهد.
امیدوارم با توکل به خدا با تفاهم بیشتر با اهتمام جدی به قانون
و عدم عدول از آن و با اصل اعتماد به مردم بزرگواری که هم
صاحب انقلاب و کشورند و هم صاحب حق بتوانیم انتخاباتی
باشکوه داشته باشیم و همگی شیرینی این واقعه مهم را
بچشیم.»

سیدمحمدعلی ابطحی

گیرندگان:

- حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای موسوی لاری

وزیر محترم کشور

- جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رئیس جمهور و رئیس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی،

همراه با تصویر

بسمه تعالی

شماره ۷۸-۱۲۴۹

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۳

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی

ریاست محترم جمهوری

با سلام

عطف به پی نوشت نامه شماره ۷۸-۹۱۰۰/م مورخ ۷۸/۱۰/۷ بند ۴ درخصوص آیین نامه ادعایی وزیر محترم کشور تحت عنوان آیین نامه بررسی صلاحیت، و بررسی آن در هیأت پیگیری و نظارت به استحضار می رساند، آیین نامه مزبور از وزارت کشور مطالبه شد و وزارت کشور مجموعه ای از مکاتبات جاری بین شورای نگهبان و ریاست جمهوری و وزارت کشور در مورد انتخابات را ارسال داشت که از جمله مقرراتی تحت عنوان آیین نامه بررسی صلاحیت در ۲۶ ماده است و ذیل آن قید شده این آیین نامه در هیأت مرکزی نظارت در ۲۶ ماده و ۳ تبصره و ۱۳ بند به تصویب رسید، ضمیمه آن نیز طرحی به نام فرم استعلام است که سؤالاتی مطرح شده، و پاسخ آن به صورت: بلی، خیر و اطلاع ندارم، خواسته شده است. معلوم نیست اگر صدور این آیین نامه از سوی هیأت مرکزی نظارت صحت داشته باشد آیا به تصویب خود شورای نگهبان نیز رسیده است یا خیر؟ در هر حال با اعتقاد و التزام به این امر که تفسیر قانون اساسی و تشخیص انطباق یا عدم انطباق قوانین و مقررات با قانون اساسی با شورای نگهبان است در مورد قانونی بودن این آیین نامه و صلاحیت هیأت مرکزی نظارت برای صدور آن تأملاتی وجود دارد که ذیلاً به آن ها اشاره می شود:

۱- در ماده ۲ آیین نامه ذکر شده که این آیین نامه براساس قانون انتخابات مصوب ۷۸/۹/۷ مجلس شورای اسلامی و قانون نظارت مصوب ۶۵/۵/۹ مجلس شورای اسلامی تهیه شده است. لازم به یادآوری است که در ماده ۹۳ قانون انتخابات مصوب سال ۱۳۷۸ تهیه آیین نامه اجرایی قانون که از جمله موارد مربوط به صلاحیت را نیز شامل می شود به عهده وزارت کشور و تصویب آن به عهده هیأت دولت گذاشته شده و در قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس، مصوب سال ۱۳۶۵ ذکری از این که آیین نامه اجرایی

آن قانون را شورای نگهبان یا هیأت مرکزی نظارت تهیه و تصویب کند به میان نیامده است.

با توجه به این‌که این آیین‌نامه از حد یک آیین‌نامه داخلی که صرفاً نحوه تنظیم انجام وظیفه ارگان مربوطه را بیان کند فراتر رفته و در زمینه چگونگی اجرای مواد قانون انتخابات در مورد صلاحیت‌ها و حتی به نوعی تفسیر و تبیین مفهوم مواد قانونی، ترتیباتی را پیش‌بینی کرده است، باید مجوز قانونی صدور آن از سوی هیأت مرکزی نظارت روشن باشد که چنین جواز قانونی برای آن ملاحظه نمی‌شود. زیرا از یک سو اصل ۱۳۸ قانون اساسی تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین را به عهده هیأت وزیران یا وزیر مربوط و یا کمیسیون‌های متشکل از چند وزیر گذاشته است و طبق ذیل اصل مزبور، آیین‌نامه‌های یاد شده باید مورد ممیزی رییس مجلس قرار گیرد که مخالف قوانین نباشد، ظاهراً استنباط و تفسیر شورای محترم نگهبان هم از این اصل این بوده که مرجع دیگری نمی‌تواند آیین‌نامه اجرایی وضع و تصویب کند زیرا در نظر تفسیری شماره ۷۸/۲۱/۴۵۱۲ مورخ ۷۸/۱/۲۵ اعلام نمودند که: ارجاع تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین به کمیسیون‌های داخلی مجلس مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.

غیر از اشکال قانون اساسی که به شرح فوق به نظر می‌رسد بر تدوین و تصویب این آیین‌نامه از سوی هیأت مرکزی نظارت وارد است یک مشکل عملی پدید می‌آید و آن تعارضی بین مقررات این آیین‌نامه و آیین‌نامه مصوب هیأت دولت که در اجرای ماده ۹۳ قانون انتخابات سال ۷۸ صورت گرفته و ظاهراً به تأیید رییس مجلس نیز رسیده است، می‌باشد و این تعارض مخصوصاً در مورد تبیین بند ۱ ماده ۲۸ در خصوص اعتقاد و التزام عملی به اسلام و جمهوری اسلامی به وضوح دیده می‌شود و مقایسه ماده ۱۸ آیین‌نامه هیأت مرکزی نظارت و تبصره ۳ ماده ۲۷ آیین‌نامه اجرایی مصوب هیأت دولت این تضاد را مشخص می‌نماید.

۲- از لحاظ ماهوی نیز اشکالاتی بر برخی از مواد آیین‌نامه و فرم استعلام وارد به نظر می‌رسد که با قانون اساسی و قانون انتخابات همخوانی ندارد. ماده ۱۸ آیین‌نامه هیأت مرکزی نظارت می‌گوید: اعتقاد و التزام عملی به اسلام و جمهوری اسلامی باید اثبات گردد یعنی باید با دلیل و برهان که از جمله آن‌ها شهادت دو شاهد عادل یا تحقیق و

بسمه تعالی

شماره ۷۸-۹۳۳۵

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۴

حضرت آیه الله جنتی
دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام

گزارش شماره ۷۸-۱۲۴۹ م مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۳ هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای
قانون اساسی در خصوص آیین‌نامه ادعایی وزیر محترم کشور (پیوست)، به استحضار
ریاست محترم جمهوری رسید، پی‌نوشت فرمودند:

پی‌نوشت

«بسمه تعالی»

حضرت آیه الله آقای جنتی دامت برکاته

با آرزوی قبولی طاعات و عبادات این گزارش را عیناً ارسال
می‌دارم. طبیعی است که هم برای ما و هم جناب عالی و همه
عزیزان اهتمام به قانون اساسی جدی است و به خصوص
خدمات ارزنده شورای محترم نگهبان در نگهبانی از شرع انور و
قانون اساسی در خور تقدیر است. مطمئناً در این باب نظر
مبارک را دریافت خواهم داشت.»

سید محمدعلی ابطحی

رونوشت:

- حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای موسوی لاری

وزیر محترم کشور

- جناب آقای مهرپور

رییس محترم هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

وظیفه دشوار نظارت بر اجرای قانون اساسی
۶۶۲

بسمه تعالی

شماره ۷۸/۲۱/۶۱۲۶

تاریخ ۱۳۷۸/۱۱/۱۰

جناب آقای حجة الاسلام والمسلمین آقای خاتمی دامت تائیداته
رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران

با سلام

احتراماً، عطف به نامه شماره ۷۸-۹۳۳۵/م مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۴ ضمن تشکر از دقت
نظرهایی که صورت می‌گیرد اولاً شفهاً توضیحاتی به آقای دکتر مهرپور داده شد ثانیاً
در آیین‌نامه اصلاحاتی به عمل آمد که برخی شبهات و ابهامات برطرف گردید. با تشکر
و امید مزید توفیقات

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

طرح الحاقی به قانون نظارت شورای نگهبان

بسمه تعالی

شماره ۱۰۸۸۲/۱/۴/۴۴

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۲۱

جناب آقای مهربور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

سلام علیکم

به استحضار می‌رساند در جریان بررسی، تصویب و تأیید طرح الحاقی چند ماده به قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی، نمایندگان وزارت کشور با حضور در کمیسیون شوراها و امور داخلی کشور، صحن علنی مجلس و نیز مکاتبه این‌جانب با رییس محترم مجلس شورای اسلامی و شورای محترم نگهبان نظریات خود را درخصوص عدم امکان اجرای طرح مذکور به ویژه در آن قسمت که وزارت کشور را موظف می‌نماید «شماره‌ای مسلسل در پشت برگ رأی و برگ ویژه نظارت به نحوی درج نماید که آرای مردم مخفی بماند» نکاتی را طرح نمود که متأسفانه مورد عنایت قرار نگرفت. اینک با ذکر ایراد اساسی قانون مذکور به شرح ذیل: درج شماره یکسان بر روی برگ رأی و برگ ویژه نظارت به هر صورتی انجام شود چون امکان آشکار شدن رأی وجود خواهد داشت خلاف اصل ۶۲ قانون اساسی است که می‌گوید: «نمایندگان مجلس شورای اسلامی باید با رأی مخفی مردم برگزیده شوند». وزارت کشور تاکنون راهی برای رفع تناقض وجود شماره مسلسل بر روی برگ رأی و برگ ویژه نظارت و ضرورت غیرعلنی بودن آراء پیدا نکرده است. خواهشمند است در این زمینه بررسی‌های لازم مبذول و از نتیجه وزارت کشور را مطلع فرمایند.

سیدعبدالواحد موسوی لاری

رونوشت:

- جناب آقای خاتمی ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران برای استحضار

بسمه تعالی

شماره ۵۶۹۹۶

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۷

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

رونوشت نامه‌ی شماره‌ی ۱۰۸۸۲/۱/۴/۴۴ مورخ ۷۸/۱۰/۲۱ وزارت کشور در خصوص تناقض موضوع درج شماره یکسان بر روی برگ رأی و برگ ویژه نظارت با اصل ۶۲ قانون اساسی، که تصویر آن به پیوست ارسال می‌گردد، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی‌نوشت فرمودند:

«جناب آقای مهرپور

این‌که وزارت کشور راهی نیافته است به معنی نبودن راه

است؟

قانون‌گذار تکلیف کرده است که راه کار مناسب یافته شود.»

سیدمحمدعلی ابطحی

بسمه تعالی

شماره ۷۸-۱۲۷۲

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۲۷

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی

ریاست محترم جمهوری

با سلام

آقای وزیر محترم کشور، در پی نامه شماره ۱۰۲۳۴/۱/۴/۴۴ مورخ ۷۸/۱۰/۱۳ خدمت حضرت عالی، طی نامه شماره ۱۰۸۸۲/۱/۴/۴۴ مورخ ۷۸/۱۰/۲۱ خطاب به هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی نیز خواستار بررسی و جلب توجه نسبت به مغایرت ماده ۴ طرح الحاق چند ماده به قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۷۸/۹/۷ شده و توضیح داده‌اند که الزام درج شماره مسلسل بر پشت قسمت‌های شماره ۲ و ۳ تعرفه‌های انتخابات طبق ماده مذکور، موجب می‌شود که مخفی بودن رأی رعایت نگردد و به راحتی مسئولین اجرایی و نظارتی انتخابات بتوانند از آراء رأی دهندگان اطلاع حاصل نمایند و این امر با اصل ۶۲ قانون اساسی، مغایرت دارد، موضوع در جلسه هیأت پیگیری و نظارت مطرح شد و توضیحات شفاهی آقای وزیر کشور نیز دایر بر عدم توانایی وزارت کشور در اجرای تبصره ۱ ماده ۴ یعنی تهیه و چاپ تعرفه‌ها به گونه‌ای که مخفی بودن آراء حفظ شود استماع گردید، به نظر اعضاء هیأت با توجه به نص اصل ۶۲ قانون اساسی که انتخاب نمایندگان مجلس شورای اسلامی باید با رأی مخفی باشد، هرگونه تمهید و ترتیبی که در نحوه رأی گرفتن از مردم اندیشیده شود و موجب آشکار شدن آراء ماخوذه گردد با اصل مزبور مغایرت دارد و قابل طرح و تصویب و اجرا نیست، علی‌القاعده شورای محترم نگهبان نیز که مرجع تشخیص انطباق یا عدم انطباق مصوبات مجلس با قانون اساسی است در کبرای قضیه همین نظر را دارند و قاعدتاً عدم اعلام مغایرت مصوبه مزبور با قانون اساسی از سوی شورای نگهبان به لحاظ حکم مندرج در تبصره ۱ ماده ۴ است که وزارت کشور مکلف شده ترتیبی اتخاذ نماید تا مخفی بودن رأی حفظ شود و از آنجا که به اصطلاح معروف: «تشخیص موضوع شأن فقیه نیست»، وارد بررسی امکان یا عدم امکان اجرای این تکلیف از سوی وزارت کشور نشده است ولی اگر معلوم باشد که اجرای تکلیف

تبصره ۱، میسر نیست و وزارت کشور قادر نیست آن را اجرا نماید و خلاصه، موضوع به صورت کارشناسی مشخص شود طبیعتاً شورای نگهبان نیز حکم به مغایرت ماده ۴ مصوبه مجلس با قانون اساسی خواهد داد. چنان‌که در برخی موارد در ارتباط با اصل ۷۵ قانون اساسی، شورای نگهبان طرح یا پیشنهاد نمایندگان را بدین لحاظ که موجب افزایش هزینه عمومی یا تقلیل درآمد عمومی می‌شود و طریق جبران کاهش درآمد یا افزایش هزینه ارایه شده در طرح، واقعی و عملی نیست، آن را مغایر قانون اساسی اعلام کرده است. البته اگر مجلس بتواند راهکار مشخص و قابل عمل ارایه دهد که وزارت کشور بتواند آن را اجرا نماید، اشکال مرتفع خواهد بود.

در هر صورت تشخیص موضوع و تصمیم با شورای محترم نگهبان است، نظر هیأت به شرح فوق خدمتتان منعکس شد، هرگونه صلاح می‌دانید مقامات مربوطه را متذکر فرمایید.

حسین مهرپور

مشاور رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و

نظارت بر اجرای قانون اساسی

در مورد اصول ۸۴ و ۸۶ قانون اساسی (مصونیت نمایندگان)

بسمه تعالی

شماره ۱۵۲۵۹

تاریخ ۱۳۸۰/۴/۱۰

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

نامه شماره ۱۱۰/۱۱۰ مورخ ۸۰/۴/۶ نماینده محترم مردم تهران در مجلس شورای اسلامی و ضمیمه آن، موضوع: اصول هشتاد و چهارم و ششم قانون اساسی در خصوص مصونیت در اظهار نظر برای نمایندگان در مقام ایفای وظایف نمایندگی (تظاویر پیوست)، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«جناب آقای دکتر مهرپور

بررسی شود.»

سید محمد علی ابطحی

بسمه تعالی

شماره ۸۰-۳۱۹۳

تاریخ ۱۳۸۰/۴/۲۵

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی

ریاست محترم جمهوری

با سلام

عطف به پی‌نوشت نامه شماره ۱۵۲۵۹ مورخ ۸۰/۴/۱۰

موضوع ارجاعی در جلسات مختلف هیأت مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظرات گوناگونی ابراز شد به طور خلاصه نظر مشورتی هیأت در ارتباط با اصل ۸۶ قانون اساسی به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

از ملاحظه اصول ۸۴ و ۸۶ قانون اساسی و مذاکرات نسبتاً مفصلی که در مجلس بررسی نهایی قانون اساسی پیرامون اصل ۸۶ و دنباله آن به عمل آمده است دو مطلب ذیل استفاده می‌شود:

۱- تدوین‌کنندگان قانون اساسی تأکید فراوانی بر این امر داشتند که نماینده مجلس در مقام ایفای وظیفه نمایندگی برای اظهارنظر در کلیه امور و مسایل داخلی و خارجی کشور و نیز دادن رأی در رأی‌گیری‌های مختلف که در مجلس صورت می‌گیرد، احساس امنیت و آرامش کند و بدون داشتن دغدغه خاطر از این جهت که ممکن است به خاطر اظهارنظر و یا دادن رأی تحت تعقیب قرار گیرد و یا توقیف شود، آزادانه نظر خود را ابراز دارد و به تشخیص خود رأی مورد نظرش را بدهد. هر چند قاعداً در مورد عموم افراد نیز باید این ترتیب رعایت شود و کسی صرفاً به خاطر اظهارنظر تحت تعقیب قرار نگیرد ولی قانون اساسی با عنایت به موقعیت خاصی که نماینده مجلس دارد و اهمیت ویژه‌ای که برای اطمینان خاطر او در راستای بیان نظراتش قائل است مشخصاً در مورد او، محفوظ بودنش را از تعقیب و توقیف به سبب اظهار نظر و دادن رأی اعلام کرده و حتی قیودی را که در اصل ۲۴ برای آزادی نشر مطالب در مطبوعات و یا در اصل ۱۷۵ در خصوص آزادی بیان و نشر افکار در صدا و سیما ذکر کرده، در این جا نیاورده است.

شاید یک جهت آن هم، این باشد که نماینده، علاوه بر این‌که صلاحیت او قبلاً تأیید می‌شود طبق سوگندی که به موجب اصل ۶۷ قانون اساسی، ادا می‌کند خود را متعهد می‌نماید که: «... در گفته‌ها و نوشته‌ها و اظهارنظرها، استقلال کشور و آزادی مردم و تأمین مصالح آن‌ها را مدنظر داشته باشد.»

۲- قانون اساسی مصونیتی برای نمایندگان مجلس در رابطه با ارتکاب جرم قائل نشده و در نحوه رسیدگی به اتهامات آنان تفاوتی با دیگران نگذاشته است.

بحث‌های طولانی نمایندگان مجلس بررسی نهایی قانون اساسی و تصویب نشدن دنباله اصل ۸۶ (تحت عنوان اصل ۷۱/۱) مبین این معنی است که از نظر تدوین‌کنندگان قانون اساسی با برداشتی که از مبانی فقهی در خصوص نظام قضایی اسلام داشتند، نمی‌شود. بین نمایندگان مجلس و دیگر آحاد مردم در تعقیب و رسیدگی قضایی تفاوتی قائل شد. همین دیدگاه در هنگام تصویب آیین‌نامه داخلی مجلس در سال ۱۳۶۱ نیز از سوی شورای نگهبان وجود داشته و ترتیبات خاصی که برای تعقیب و محاکمه نماینده متهم در آیین‌نامه ذکر شده بود طبق نظر مورخ ۱۳۶۱/۲/۲ شورای نگهبان هم خلاف قانون اساسی و هم خلاف شرع اعلام شده و ترتیب مقرر فعلی که به اتهام نماینده مربوط به هر حوزه قضایی باشد، مانند اتهام استانداران، فرمانداران و قضات در حوزه قضایی تهران رسیدگی می‌شود، با مخالفت شورای نگهبان به وسیله مجمع تشخیص مصلحت تصویب شد.

ماده ۷۶ آیین‌نامه داخلی مجلس نیز که اجازه می‌دهد اگر در سخنان نماینده‌ای در جلسه علنی مجلس به فردی نسبت ناروا داده شد یا توهین صورت گرفت، فرد مزبور حق داشته باشد، پاسخ خود را به طور کتبی ارسال دارد و با تشخیص هیأت ریسه مجلس پاسخ مزبور در جلسه علنی مجلس خوانده شود، در مقام اعطاء مصونیت به نماینده مجلس نیست و به اصطلاح نفی ماعدا نمی‌کند.

به هر حال، با حفظ دو نکته فوق به نظر می‌رسد، اصل ۸۶ قانون اساسی که با بیان قیودی، نماینده مجلس را در اظهارنظر و دادن رأی کاملاً آزاد دانسته و تعقیب و توقیف او را بدین جهت ممنوع اعلام کرده و بدین شکل مقرر داشته است: «نمایندگان مجلس در

مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهار نظر و رأی خود کاملاً آزادند و نمی‌توان آن‌ها را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده‌اند یا آرایی که در مقام ایفای وظایف نمایندگی خود داده‌اند تعقیب یا توقیف کرد، اقتضاد دارد که آراء نماینده و اظهار نظرهایی که در مجلس در رابطه با مسایل مختلف و در مقام انجام وظایف نمایندگی می‌نماید فاقد وصف مجرمانه بوده و قابلیت تعقیب نداشته باشد، طبیعی است اگر قیود مندرج در اصل مزبور رعایت نشود، یعنی بیانات نماینده جنبه اظهار نظر نداشته و یا در مقام ایفای وظایف نمایندگی و در مجلس نباشد، موضوع مشمول اصل ۸۶ نبوده و حسب مورد قابلیت تعقیب را خواهد داشت.

حسین مهرپور

مشاور رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و

نظارت بر اجرای قانون اساسی

بسمه تعالی

شماره ۲۶۰۸۷

تاریخ ۱۳۸۰/۶/۶

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

... نامه شماره ۳/۸-۱۹۲۲ مورخ ۸۰/۵/۳۱ هیأت رییس مجلس شورای اسلامی و
ضمیمه آن در خصوص نامه مشترک ۱۷۰ نفر از نمایندگان محترم مجلس شورای
اسلامی در مورد نقض قانون اساسی (تصاویر پیوست)، به استحضار ریاست محترم
جمهوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«جناب آقای دکتر مهرپور

پیرو توصیه و ارجاع قبلی سریعاً در هیأت بررسی شود تا اگر

تخلفی از قانون اساسی هست (که به نظرم لا اقل در بعضی موارد

هست) اعلام شود تا اقدام کنم.»

سید محمد علی ابطحی

بسمه تعالی

شماره ۸۰-۴۰۶۸

تاریخ ۱۳۸۰/۶/۲۱

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

نامه‌ی شماره‌ی ۸۰-۳۲۶۵/م مورخ ۸۰/۶/۴ در خصوص اعلام حکم خانم حقیقت جو نماینده مجلس شورای اسلامی، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی‌نوشت فرمودند:

«جناب آقای دکتر مهرپور

چون از مجلس مطلبی آمده است هم باید پاسخ آن داده شود و هم تذکری به قوه‌ی محترم قضاییه داد. بحثی بکنید و نامه‌ی مناسب برای هر دو قوه تهیه و برای امضاء ارایه شود.»

سیدعلی خاتمی

تذکر قانون اساسی رییس‌جمهور به قوه قضاییه

بسمه تعالی

شماره ۸۰-۳۳۰۳

تاریخ ۱۳۸۰/۷/۳

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی
ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

با سلام

عطف به پی‌نوشت نامه شماره ۸۰-۴۰۶۸/م مورخ ۸۰/۶/۲۱ درخصوص تهیه تذکر نامه به قوه قضاییه در ارتباط با تعقیب و محاکمه نمایندگان، متن پیوست با در نظر گرفتن جوانب امر از سوی هیأت تهیه و حضورتان ارسال می‌شود چنانچه مناسب تشخیص دادید و صلاح دانستید امضاء فرموده و دستور ارسال آن را صادر فرمایید. تصور می‌کنم در صورت ارسال این نامه به قوه قضاییه، رونوشت آن نیز می‌شود برای مجلس فرستاده شود. اگر نظرتان تهیه نامه جداگانه با مضمون دیگری برای نمایندگان است دستور فرمایید جداگانه اقدام شود.

حسن مهرپور

مشاور رییس‌جمهور و رییس هیأت پیگیری و

نظارت بر اجرای قانون اساسی

بسمه تعالی

حضرت آیه الله شاهرودی
ریاست محترم قوه قضائیه

با سلام

چندی است دستگاه قضایی برخی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی را به اعتبار اظهاراتی که در مقام ایفای وظایف نمایندگی نمودند تحت تعقیب قرار داده و برخی از آنان را محاکمه و به مجازات‌های حبس و جزای نقدی محکوم نموده است.

از جمله طبق دادنامه مورخ ۷۹/۱۲/۲۸ شعبه ۱۴۰۳ دادگاه عمومی تهران آقای حسین لقمانیان نماینده همدان به مناسبت اظهاراتش در مجلس شورای اسلامی به ۱۳ ماه حبس و یکصد هزار ریال جزای نقدی بدل از مجازات شلاق محکوم شده است.

همچنین خانم فاطمه حقیقت‌جو نماینده تهران به موجب دادنامه شماره ۲۵۱-۲۵۰ مورخ ۸۰/۵/۱۵ شعبه ۱۴۱۰ دادگاه عمومی تهران به ۲۰ ماه و دو روز حبس تعزیری محکوم شده که قسمتی از محکومیت نامبرده مربوط به اظهاراتش در اخطار آیین‌نامه‌ای و نطق قبل از دستور در مجلس شورای اسلامی است.

اگر این نظریه مطرح، در محافل حقوقی که اظهار نظر نماینده مجلس به عنوان نماینده و در مقام وظیفه نمایندگی مردم حتی در خارج از مجلس نیز مشمول اصول ۸۴ و ۸۶ قانون اساسی است و بدین لحاظ قابل تعقیب و توقیف نمی‌باشد، پذیرفته نشود، قدر متیقن اظهارات نماینده طبعاً در مقام ایفای نقش نمایندگی در صحن مجلس و جلسات مربوطه به صراحت اصل ۸۶ قانون اساسی و ماده ۷۵ آیین‌نامه داخلی مجلس و تبصره آن قابلیت تعقیب و توقیف ندارد.

این جانب با کمال احترامی که برای استقلال قوه قضائیه و قضات محترم قائل هستم و اعتقادی که به تساوی عموم در برابر قانون و دادگاه، طبق قانون اساسی و مقررات مربوطه دارم، به حکم وظیفه‌ای که طبق اصل ۱۱۳ قانون اساسی بر عهده‌ام گذاشته شده

و به استناد ماده ۱۵ قانون تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسؤولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی به قوه محترم قضاییه نسبت به اجرای درست قانون اساسی و عدم نقض اصول آن تذکر می‌دهم و امیدوارم تدبیر جناب‌عالی از نقض قانون اساسی در آن قوه جلوگیری نماید.

سیدمحمد خاتمی

رییس جمهوری اسلامی ایران

تبادل نامه بین رئیس جمهور و رئیس قوه قضاییه

بسمه تعالی

شماره ۳۴۰۲۷

تاریخ ۱۳۸۰/۷/۲۴

جناب آقای دکتر مهربور

مشاور محترم رئیس جمهور و رئیس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

نامه شماره ۱/۸۰/۱۴۲۶۷ مورخ ۱۳۸۰/۷/۲۲ رئیس محترم قوه قضاییه درخصوص
مسائل مورد اشاره (تصویر پیوست)، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید،
پی نوشت فرمودند:

«درخور بررسی دقیق، عالمانه و بی طرفانه و کارشناسانه در

هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی»

سیدعلی خاتمی

بسمه تعالی

شماره ۱/۸۰/۱۴۲۶۷

تاریخ ۱۳۸۰/۷/۲۲

جناب حجة الاسلام والمسلمین سید محمد خاتمی

رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران

با سلام و تحیات

چندی است که نامه‌های پیاپی با امضاء رئیس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی همراه با توشیح حضرت عالی توسط دفتر شما در رابطه با پرونده‌های متهمین یا محکومین ارسال و سیر طبیعی خود را طی می‌نمود ولی دریافت نامه مورخ (۱۳۸۰/۷/۸) در رابطه با پرونده‌های دو تن از نمایندگان مجلس شورای اسلامی و سپس بخش وسیع آن در شبکه جهانی اینترنت و رسانه‌ها مایه شگفتی گردید.

زیرا گذشته از آن‌که وضعیت فعلی منطقه وحدت و انسجام ملی و همدلی بیشتر مسؤولان را می‌طلبد. در ادوار مختلف چنین پرونده‌هایی در محاکم قضایی سیر طبیعی‌اش را سپری کرده است و این دو پرونده نیز چندی است که در محاکم قضایی مطرح و رسیدگی شده است.

به هر حال این‌جانب با این که هرگونه حرکتی را که شبهه وجود اختلاف میان مسؤولان را در اذهان پدید آورد، مقرون به صواب نمی‌دانم چند نکته‌ای را تنها از باب تبیین موضوع عرض می‌نمایم:

۱- قانون اساسی در بند سوم از اصل ۱۵۶ و اصل ۱۷۴ نظارت بر حسن اجرای قوانین را از وظایف ذاتی قوه قضاییه برشمرده و در اصل ۱۱۳ اجرای قانون اساسی را از وظایف رئیس‌جمهور دانسته است و تفاوت میان این دو با اندک تأملی واضح و روشن می‌باشد.

«نظارت بر حسن اجرا» مربوط به موارد تخلف دستگاه‌ها از اجرای صحیح قانون و نقض آن است. و اجرای قانون اساسی، اجرا و احیا و معطل نماندن و شکل‌گیری اجرایی قوانین را می‌رساند، بر این اساس مفاد اصل ۱۱۳ که مورد استناد و فلسفه وجودی هیأت

پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی قرار گرفته، به معنای پیگیری اجرا و احیای اصول قانون اساسی است و رییس قوه مجریه موظف است وظایف مربوط به آن را مستقیماً اجرا کند و در رابطه با دیگر قوا و نهادها مانند رهبری نظام، مجلس، قوه قضاییه شورای نگهبان و نظایر آنها باید شرایط و مقدمات لازم را جهت اجرا و احیاء آن قوانین که در اختیار او می‌باشد مهیا کرده و در صورت عدم اجرا تذکر دهد و این منافی با بند ۲ اصل ۱۵۶ نمی‌باشد زیرا مفاد این بند نظارت بر حسن اجرا و رسیدگی به تخلفات از قوانین و معنای اصل ۱۱۳، پیگیری و تذکر درباره لزوم اجرای قانون اساسی است.

۲- علاوه بر آن که در متن اصل ۱۵۶ قانون اساسی، قوه قضاییه مستقل از دیگر قوا دانسته شده است و برای رسیدگی به اعتراضات و پیشگیری از تضییع حقوق مردم نهادهای نظارتی مشخص، (مانند محاکم تجدیدنظر، دیوان عالی کشور، محکمه انتظامی قضات و نظایر آن) در قانون اساسی و قوانین عادی برای قضات و محاکم پیش‌بینی شده است و ایجاد و فعالیت هرگونه نهاد نظارتی دیگر، به ویژه اگر در درون قوه دیگر شکل بگیرد. با برخی از اصول قانون اساسی «مخصوصاً» اصول ۱۵۶ و ۱۶۱ مغایرت دارد.

۳- «ماده ۱۵» قانون تعیین حدود و وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران، مصوب سال ۱۳۶۵ «در مورد حق رییس‌جمهور برای دادن اخطار و تذکر به قوای سه گانه با توجه به اصلاح اصل ۱۱۳ قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ و حذف عبارت «تنظیم روابط قوای سه گانه» از میان مسئولیت‌های رییس‌جمهور و حذف «نخست‌وزیر» از تشکیلات دولت قابل استناد برای اطلاق نظارت نیست، بدیهی است هرگونه نظر تفسیری شورای نگهبان در مورد «اصل ۱۱۳ اصلاحی» برای همه قوای کشور لازم‌الاتباع خواهد بود.

۴- در رابطه با موضوع مصونیت نمایندگان مجلس، هر چند که این موضوع طی جلسات مختلفی در هیأت مشترک مجلس و قوه قضاییه مورد بحث و بررسی قرار گرفته و منظور نظر حضرت عالی هم مصونیت مطلقه نیست، قصد ورود به ماهیت این بحث را ندارم، لیکن مناسب است بر این نکته تأکید ورزم که چون قاضی براساس اصول قانون

اساسی و قوانین عادی و مبانی مسلم فقهی و حقوقی در برداشت از قانون و اعلام نظر و انشای حکم کاملاً مستقل است و هیچ‌کس، حتی رییس قوه قضاییه، حق تحمیل برداشت خود را از قانون به قاضی ندارد و تنها دادگاه صالح برتر است که از حق نقض حکم قاضی براساس موازین قانونی برخوردار می‌باشد، درخواست از رییس قوه قضاییه برای الزام قضات به در پیش گرفتن رویه و برداشتی خاص با اصول مسلم حقوقی و اصول قانون اساسی مغایر است، مگر آن‌که شورای نگهبان با تفسیر اصلی از اصول قانون اساسی همه قضات را به برداشتی خاص از قانون ملزم نماید.

در پایان: امیدوارم با تدبیر و درایت جناب‌عالی، که همواره مورد ارادت این‌جانب بوده و هستید و خود بارها از ایجاد بحران و تنش در جامعه شکوه نمودید. این گونه مباحث و مسایل که نیازمند بررسی‌های دقیق علمی و حقوقی می‌باشد، قبل از آن‌که به عرصه رسانه‌ها کشیده شده و ایجاد دغدغه و شبهه برای مردم نماید، در محافل کارشناسی بررسی گردیده و در جلسات سران قوا، راهکارهایی روشن برای حل و فصل آن‌ها اندیشیده شود. بدیهی است این تدبیر مخصوصاً در شرایط حساس کنونی حاکم بر منطقه ضروری‌تر می‌نماید.

سید محمود هاشمی شاهرودی
رییس قوه قضاییه جمهوری اسلامی ایران

بسمه تعالی

شماره ۲۴۸۸۸

تاریخ ۱۳۸۰/۷/۳۰

حضرت آیه الله هاشمی شاهرودی
رییس محترم قوه قضائیه دامت افاضاته

با سلام

در رابطه با موضوع تذکر قانون اساسی از سوی رییس جمهوری، لازم می دانم نکاتی را متذکر گردم.

۱- قانون اساسی مبنای نظم استوار در جامعه و میثاق وحدت و چارچوب پیشرفت و امنیت کشور است و هر کدام از ما سمت، مسئولیت و حق خود را مرهون قانون اساسی هستیم که اهتمام به آن، اهتمام به امنیت و اعتلای کشور و حفظ و تقویت نظام جمهوری اسلامی ایران است.

۲- به نص قانون اساسی، رییس جمهوری بعد از مقام معظم رهبری عالی ترین مقام رسمی کشور است و علاوه بر ریاست قوه مجریه، مسئول اجرای قانون اساسی است و از جمله بر پاسداری از قانون اساسی سوگند یاد کرده است.

۳- آنچه به نص قانون اساسی ثابت است ابهامی در آن و تردیدی نسبت به آن وجود ندارد تا نیاز به تفسیر یا همه پرسی داشته باشد.

۴- قانون تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسئولیت های رییس جمهوری، لازم الاجرا و مبنای کار رییس جمهور است و امیدوارم پاردهای کاستی های آن نیز در آینده مرتفع گردد.

از همه مسؤولان عالی رتبه نظام و همگان صمیمانه انتظار دارم که مرا به عنوان رییس جمهور در انجام همه مسئولیت های سنگینی که دارم یاری کنند.

سید محمد خاتمی

رییس جمهوری اسلامی ایران